

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

Esborg (PrO)

Plaats : Roden
BRIN nummer : 00DI|04
Onderzoeksnummer : 280173
Datum onderzoek : 28 januari 2015
Datum vaststelling : 16 april 2015

1. INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 28 januari 2015 een onderzoek uitgevoerd op RSG De Borgen, locatie Esborg, afdeling praktijkonderwijs, om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs op deze school en over de naleving van wet- en regelgeving.

Aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek is het volgende. Voor het praktijkonderwijs geldt de afspraak dat de inspectie ten minste eenmaal in de twee jaren een kwaliteitsonderzoek op locatie uitvoert. De inspectie stelt het toezichtarrangement vast aan de hand van het kernkader. Het kernkader omvat indicatoren uit de domeinen opbrengsten, onderwijsproces en kwaliteitszorg. In dit onderzoek wordt tevens nagegaan of de school aan enkele wettelijke voorschriften voldoet.

Toezichthistorie

In 2013 heeft de inspectie voor RSG De Borgen, locatie Esborg, afdeling praktijkonderwijs, een onderzoek uitgevoerd om na te gaan of deze afdeling voldoende opbrengsten realiseerde en of de kwaliteitszorg op orde was. De uitkomst van dit onderzoek was positief.

Onderzoeksopzet

De inspectie baseert haar kwaliteitsoordelen door de onderwijspraktijk van de afdeling te toetsen aan een selectie van kwaliteitsindicatoren uit het toezichtkader voortgezet onderwijs 2013. Bij dit onderzoek hebben we de indicatoren uit het zogenaamde kernkader onderzocht. Dit is het gedeelte uit het toezichtkader dat bij al onze kwaliteitsonderzoeken minimaal wordt beoordeeld.

De Inspectie van het Onderwijs heeft op basis van een evaluatie van de opbrengstenbeoordeling in het praktijkonderwijs besloten om met ingang van 1 september 2014 over te gaan tot herziening van de huidige werkwijze bij de opbrengstenbeoordeling. Uit deze evaluatie bleek dat de huidige opbrengstenbeoordeling enkele beperkingen kent. De herziening houdt op de korte termijn in, dat de inspectie scholen voor praktijkonderwijs gaat beschouwen als scholen waarvan de opbrengsten onbekend of niet goed vast te stellen zijn. Het belangrijkste verschil ten opzichte van de huidige werkwijze is dat de daadwerkelijke output minder zwaar meeweegt in de bepaling van het

toezichtarrangement. Dit betekent dat de focus komt te liggen op het onderwijsproces én de kwaliteitszorg.

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Wij hebben relevante documenten van en over de afdeling geanalyseerd;
- Schoolbezoek, waarbij wij in een aantal lessen de onderwijspraktijk hebben geobserveerd;
- Wij hebben gesprekken gevoerd met directie, leraren en zorgfunctionarissen;
- Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de bevindingen van het onderzoek besproken met de directie.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staat de conclusie van het onderzoek waaronder het vervolgtoezicht. In hoofdstuk 3 beschrijven we de bevindingen uit het onderzoek in de vorm van een kwaliteitsprofiel. Dit wordt gevolgd door een paragraaf waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven.

2. CONCLUSIES EN TOEZICHTARRANGEMENT

Een kwaliteitsonderzoek zoals wij op RSG De Borgen, locatie Esborg, afdeling praktijkonderwijs, hebben uitgevoerd, leidt tot een zogenaamd toezichtarrangement voor kwaliteit en/of voor naleving. Een arrangement kan *basistoezicht* inhouden of juist *aangepast* toezicht. In het eerste geval (bij basistoezicht) vinden wij de kwaliteit van voldoende niveau en is het daarom niet nodig om de school onder intensief toezicht te plaatsen. Als er echter teveel tekortkomingen zijn geconstateerd, wordt conform beslisregels geoordeeld dat de kwaliteit onvoldoende is en stellen we een aangepast arrangement vast voor zwakke of voor zeer zwakke kwaliteit en/of voor naleving.

Onze conclusie voor RSG De Borgen, locatie Esborg, afdeling praktijkonderwijs, is als volgt:

Op basis van het onderzoek kennen wij aan RSG De Borgen, locatie Esborg, afdeling praktijkonderwijs, het basisarrangement toe omdat zowel de kwaliteitszorg alsook de kwaliteit van het onderwijsproces op de onderzochte onderdelen van voldoende niveau is. Dit betekent dat wij op dit moment geen reden hebben om het toezicht te intensiveren.

Wij hebben geen tekortkomingen in de naleving van de wettelijke voorschriften vastgesteld.

3. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk leest u de bevindingen uit ons onderzoek op basis waarvan we tot onze conclusie over de kwaliteit zijn gekomen. Eerst geven we een samenvattend algemeen beeld over de kwaliteit van het onderwijs op RSG De Borgen, locatie Esborg, afdeling praktijkonderwijs. Daarna volgt het kwaliteitsprofiel waarin de oordelen op de indicatoren staan. Vervolgens lichten we die oordelen in onderlinge samenhang toe.

3.1 Algemeen beeld

Het aantal leerlingen in het praktijkonderwijs RSG De Borgen, locatie Esborg, afdeling praktijkonderwijs, steeg de laatste jaren iets. Er zijn nu 102 leerlingen ingeschreven bij deze afdeling. De ambitie van de school is om de leerlingen in een veilig en open klimaat uit te dagen tot goede leerprestaties. Leraren en directie zijn sterk gemotiveerd om deze ambitie waar te maken. Op een enkel tekort na, slaagt men hier ook in. Belangrijk speerpunt is de implementatie van Personal Behavior Support (PBS). De praktijkschool is tevens sterk gepositioneerd in haar omgeving door werkafspraken met gemeente, sociale dienst en bedrijven.

3.2 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel staan de indicatoren die in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader voortgezet onderwijs. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen

Wij hebben daarnaast onderzocht of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften. Dit wordt tot uitdrukking gebracht met de score 'ja' of 'nee'.

De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden		1	2	3	4	5
1.1	De leerlingen behalen in de onderbouw het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.			•		
1.7	De leerlingen van het praktijkonderwijs functioneren naar verwachting in de vervolgopleiding of het werkveld.				•	

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken		1	2	3	4
4.3	De leerlingen maken efficiënt gebruik van de onderwijstijd.		•		

Het (vak)didactisch handelen van leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling		1	2	3	4
7.1	De onderwijsactiviteit heeft een doelgerichte opbouw.			•	
7.2	De leraar geeft een begrijpelijke uitleg.			•	
7.3	De leerlingen zijn actief betrokken.			•	
7.4	De leerlingen krijgen effectieve feedback op hun leerproces.			•	

De school biedt effectief aanvullend onderwijs en ondersteuning aan leerlingen die dat nodig hebben. (basisondersteuning) (De school bestrijdt effectief achterstanden.)		1	2	3	4
9.1	De school volgt systematisch de vorderingen van de leerlingen aan de hand van genormeerde toetsen.			•	

De school begeleidt leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben effectief aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief. (extra ondersteuning)		1	2	3	4
10.1	Het bevoegd gezag stelt bij plaatsing voor iedere leerling een ontwikkelingsperspectief vast.			•	
10.2	De leerling ontvangt onderwijs zoals beschreven in het ontwikkelingsperspectief.		•		
10.3	De school stelt vast of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van haar opbrengsten		1	2	3	4
12.1	De school evalueert systematisch de opbrengsten.			•	
12.2	De school werkt doelgericht aan de kwaliteit van de opbrengsten.				•

De school bewaakt de kwaliteit van het onderwijsproces		1	2	3	4
13.1	De school evalueert systematisch het onderwijsproces.				•

De school bewaakt de kwaliteit van het onderwijsproces		1	2	3	4
13.2	De school werkt doelgericht aan de verbetering van het onderwijsproces.			•	
13.3	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsproces.			•	

Nalevingsindicatoren 2013		ja	nee
N1	Door of namens het bestuur is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd en deze schoolgids bevat de onderzochte onderdelen (WVO, art. 24c en 24a).	•	
N2	Door of namens het bestuur is het vastgestelde schoolplan naar de inspectie gestuurd en dit schoolplan bevat de onderzochte onderdelen (art. 24c en 24 WVO).	•	

3.3 Toelichting bij kwaliteitsprofiel

Het bovenstaande algemene beeld en kwaliteitsprofiel lichten we hieronder toe. Daarbij komen achtereenvolgens de volgende aspecten aan bod: opbrengsten, onderwijsproces en kwaliteitszorg.

Opbrengsten

We merken op dat RSG De Borgen, locatie Esborg, afdeling praktijkonderwijs in de afgelopen jaren het aantal met succes geplaatste leerlingen op peil weet te houden. Verreweg de meeste leerlingen (bijna 100 procent) zijn geplaatst volgens het uitstroomprofiel zoals dat geformuleerd werd aan het einde van het tweede leerjaar. Dit uitstroomprofiel komt in bijna alle gevallen overeen met de indicatiestelling aan het begin van de schoolloopbaan. Eén tot twee jaar na uitstroom is nog tenminste 75 procent van de leerlingen bezig in het betreffende vervolgtraject.

De directie geeft aan dat bij ongewijzigde aanpak de opbrengsten ongetwijfeld weer zullen dalen. Dit heeft te maken een moeilijker plaatsing op de arbeidsmarkt en de voorziene inperking van doorstroommogelijkheden naar het mbo door de strengere selectie voor de daar gestarte entreeopleidingen. De afdeling heeft al enkele jaren relatief veel leerlingen die doorstromen naar vervolgonderwijs. De directie heeft de volgende maatregelen genomen om het risico te verkleinen dat de opbrengsten zullen dalen:

- tijdens het startgesprek bij aanvang van de schoolloopbaan is er een kritisch oog voor de haalbaarheid van de ambities van de leerling en diens ouders; leerlingen die wel het perspectief hebben om naar vervolgonderwijs door te stromen, krijgen de mogelijkheid (nog meer) aandacht besteden aan taal en rekenen. Dit geldt speciaal voor de leerlingen in de schakelklas pro-vmbo.
- Leerlingen gaan zich binnenkort profileren met een portfolio.
- Leerlingen nemen deel aan ivio-examens.
- Er zijn werkafspraken gemaakt met de gemeente en de sociale dienst over projecten die tot plaatsing van leerlingen in het werkveld zullen leiden.
- Vanuit het samenwerkingsverband is men bezig om een monitor-systeem op te zetten voor de doelgroep 14-27 jaar. Het systeem bestaat al voor de doelgroep 10-14 jaar.
- Het aanleren van arbeidsvaardigheden krijgt een meer prominente plaats in het curriculum door vervlechting van de avo-vakken met arbeidstraining. Over de wijze waarop dit gaat gebeuren is nog discussie;

- Het aantal branchecertificaten wordt uitgebreid en afgestemd op de regionale arbeidsmarkt. Tevens maakt de school een brochure met daarin al het leerstofaanbod van de praktijkvakken.
- Er worden meer extra arbeidsplaatsen gecreëerd. De stagecoördinatoren beschikken over een sterk en groot netwerk in de regio.

Op de lange termijn werkt de inspectie aan het verbreden van de opbrengstnormen voor het praktijkonderwijs door er ook de domeinen wonen, vrije tijd en burgerschap bij te betrekken. Voor het domein vrije tijd – het lastigste domein om vorm te geven met meetbare doelen – kent de praktijkschool binnen de lestijd al diverse projecten, zoals schaken, dammen, fietsen, zwemmen en de adoptie van een rotonde in de buurt. Met drie praktijkscholen uit de regio ontwikkelt men momenteel een (regionaal getint) curriculum voor alle vier de domeinen. In dit curriculum zullen tevens de benodigde competenties worden omschreven, waarmee tevens een evaluatie ervan tot de mogelijkheden gaat behoren.

Onderwijsproces

De lespraktijk en het schoolklimaat

Het schoolklimaat is goed. Het klasse-klimaat is ordelijk. Wij zagen bij alle door ons bezochte lessen dat leraren tijdens de tafeltjesronden duidelijk uitleggen, waarbij zij actief controleren of leerlingen de uitleg begrijpen en adequaat feedback geven. De doelgerichtheid van de lessen komt tot uiting in structuurmiddelen zoals de taakkaart, extra leerstof en individuele (digitale) lesmethoden. De doorlopende leerlijn is sinds het laatste inspectiebezoek verbeterd met de aanschaf van nieuwe reken- en taalmethoden (en bijbehorende beleidsplannen) en de methode Deviant.

De leerlingen maken echter niet voldoende efficiënt gebruik van de onderwijstijd, ondanks dat er weinig tot geen lesuitval is en in de lessen steeds op individuele basis wordt doorgewerkt. Dit laatste vraagt echter te veel van de discipline en concentratie van de leerlingen. Wij zagen dat de aandacht van leerlingen soms verslapte of dat het leertempo terugviel, dit vanwege een gebrek aan klassikale aansturing door de leraar. Ook zagen wij te vaak dat leerlingen al 10 minuten voor het einde van de les gingen opruimen. De directie herkende onze waarnemingen en verwacht dat met de implementatie van PBS met name de waarde 'plezier' zal toenemen. De andere waarden die leraren, leerlingen en ouders in samenspraak benoemden, zijn 'veiligheid' en 'respect'.

Ondersteuning en begeleiding

Als we de ondersteuning en begeleiding afzetten tegen de indicatoren genoemd onder dit aspect, dan concluderen we dat alle indicatoren op één na als voldoende beoordeeld zijn. De ondersteuning en begeleiding is gericht op het versterken van de zelfstandigheid van de leerling, waarbij het uitdrukkelijke doel is dat leerlingen zich ontwikkelen tot volwaardige burgers in de maatschappij. De inbreng van leerlingen en ouders bij de invulling van het Individueel Ontwikkelingsplan (IOP) is geborgd, evenals voldoende aandacht voor sociale weerbaarheidstrainingen.

De school kent een goede traditie in het bijhouden van de vorderingen van de leerling. Dit gebeurt niet alleen door middel van methode-gebonden toetsen en een portfolio. Ook andere methode-onafhankelijke gegevens uit het po worden benut, evenals de uitslagen op sociaal-emotionele toetsen. De praktijkschool doet mee aan de pilot-toetsing 'cito-pro'. Er is voor elke leerling tevens een ontwikkelingsperspectief benoemd en de school meet twee maal per jaar met het zojuist genoemde toets-instrumentarium of de leerling dit perspectief gaat bereiken of dat bijstelling van perspectief en/of onderwijsaanbod nodig is.

De reden dat indicator 10.2 als onvoldoende is beoordeeld is dat het Individueel Ontwikkelplan (IOP) geen smart geformuleerde doelen bevat waar de leerling in een wat kortere periode aan werkt. Het ontwikkelingsperspectief leidt dan ook voor de leerling nog niet tot een plannend aanbod. Wel is, voor de leerlingen die dat nodig hebben, in het IOP extra ondersteuning opgenomen. Hiermee is het sturende karakter van het IOP in de lespraktijk toegenomen. Ook zijn leraren, met de uitkomsten van de gesprekken met de leerling en diens ouders, beter in staat om het onderwijsaanbod af te stemmen op de leerling. Of dit gebeurt, is echter afhankelijk van de individuele leraar. Het is nog geen schoolbeleid.

Kwaliteitszorg

Om draagvlak te creëren en het kwaliteitsdenken binnen de praktijkschool te stimuleren, brengt de bestuurder samen met alle geledingen van RSG De Borgen het strategisch beleidsplan tot stand. Alle afdelingen, waaronder de locatie Esborg, hebben ankerpunten uit dit plan opgenomen in hun vestigingsjaarplannen.

Het domein kwaliteitszorg is over de hele linie als voldoende beoordeeld. Wij vonden de evaluatie van het onderwijsproces bovengemiddeld. De school gebruikt twee kijkwijzers voor de lesbeoordeling: gericht op de vijf rollen van de

leraar en een kijkwijzer die nog specifiek de lespraktijk in een praktijkschool in beeld brengt. Alle evaluatiegegevens worden bovendien in een schooloverzicht bijeengebracht, waarmee de leiding een sturingsinstrument in handen heeft om de kwaliteit van het proces verder te verbeteren. Als er bevindingen zijn uit lesbezoeken, dan worden deze bevindingen samen met de resultaten van tevredenheidsmetingen bij leerlingen en ouders in functioneringsgesprekken aan de orde gesteld en leiden zij tot individuele scholingsafspraken. Scholingsafspraken zijn ook gerelateerd aan de doelen die de school zich stelt zoals de gevolgde scholing in het kader van de implementatie van PBS. Ook het doelgericht werken aan de kwaliteit van de opbrengsten vonden wij bovengemiddeld. De inhoudelijke motivatie staat beschreven in de paragraaf 'opbrengsten'.

Wij maken tot slot de volgende kanttekening. Wij merken op dat het tempo van de ontwikkelingen, waarvoor de school zich heeft geplaatst, hoog is. Dit stelt zijn eisen aan de verbinding met de lespraktijk. Leraren stellen zich weliswaar coöperatief op, maar voelen door de veelheid van ontwikkelingen zich niet altijd voldoende eigenaar van de ontwikkelingen. De directie herkent dit punt en gaat de ontwikkelingen op de korte termijn begrenzen tot de reeds genoemde maatregelen voor de opbrengsten en de implementatie van PBS.